

A szociális munkások felsőfoku képesítésének
vizsgakövetelményei

(Statement of Minimum Requirements of the Social
Worker at the Point of Qualification CCETSW Paper,
20.9. February 1988.)

Fordította: Bognár Mária - OPI /nyersfordítás/

1989. október

TARTALOM

Előszó

Bevezetés

I. rész A szociális munka fő céljai

II. rész A minősítési ponton álló szociális munkások minimum-
követelményeinek leírása

1. Releváns alaptudás
2. A szociális munka gyakorlata
3. Szakmai értékek
4. Száminkérhető szakmai gyakorlat
5. A specializáció területe

ELŐSZÓ

A hosszú vitában, amely a szociális munkások szakképesítést adó nevelése és képzése körül zajlott és a Tanács /ld. kiadó - B.M./ azon javaslata körül kulminált, amelyet az új szociális munkára képesítő diplomára tett, végül is a munkáltatók, az oktatók, a szakma és a szakszervezetek között konszenzus alakult ki. A felek részletesen megállapodtak azon tudás, jártasságok /skillek/, értékek és képességek /gyakorlati kompetenciák/ meghatározásában, amely valamennyi frissen végző szociális munkással szemben támasztott követelmény ahhoz, hogy a szakképesítést megszerezze, s amelyet ez a dokumentum tartalmaz.

Az e követelményeket megállapító valamennyi fél egyetért abban, hogy amennyiben szükséges, a Szociális Munkások Nevelésének és Képzésének Központi Tanácsa bármely ponton a követelmények újbóli átgondolását kérje. A Tanács a maga részéről kötelezettséget vállal arról, hogy a követelményeket folyamatosan nyomon kíséri, és amennyiben szükséges, valamennyi fél figyelmét felhívja az esedékes változtatásokra.

A közös megállapodás a szociális munkára képesítő új diploma szilárd alapját teremti meg, amely - ha a kormány ezt életre hívja - 1991-től kerül bevezetésre. A követelményrendszer lehetővé teszi, hogy a tantervkészítők megtervezzék kurzusaikat, a vizsgáztatókat tájékoztatja arról, hogy milyen tudást, jártasságokat és kompetenciákat kell felmérniük, a munkáltatóknak pedig világos képet ad arról, hogy az új szociális munkás szakképesítés-

sel rendelkezők esetében mire építhetnek.

A követelményrendszert sajátjának tekinti valamennyi fél, amely a szociális munkások neveléséről, képzéséről és gyakorlatáról gondoskodik.

Tony Hall

igazgató

1988 február

BEVEZETÉS

Ez az állásfoglalás a minimum követelményeket írja le minden frissen végző szociális munkás számára, aki szakképesítő diplomát kíván szerezni. Az állásfoglalás a munkáltatók, az oktatók, a szakma és a szakszervezetek érdekeinek egyeztetésére épül és figyelemre méltó előrelépést jelent az Egyesült Királyságban a szociális munkások nevelésében és képzésében.

I. A SZOCIÁLIS MUNKA FŐ CÉLJA

A szociális munka olyan felelős szakmai tevékenység, amely hozzásegíti az egyéneket, családokat és közösségeket, hogy felismerjék és azonosítsák az őket kedvezőtlenül érintő személyi, társadalmi és környezeti nehézségeket. A szociális munka hozzásegíti és képessé teszi őket arra, hogy ezen problémáikat a kapott támogató, védő, rehabilitációs vagy javító tevékenység által kezelni tudják. A szociális munka a szociális jólét irányába halad, és azokra a tágabb szociális szükségletekre válaszol, amelyek előmozdítják az esélyegyenlőséget valamennyi életkor, nem, osztály, fogyatékoság, faj, kultúra és hit számára.

A szociális munkások a jóléti, egészségügyi, büntetőjogi és börtönhálózat részét képezik. Felelősségük van abban, hogy biztosítsák az általuk hozzáférhető segélyforrások megfelelő felhasználását. A jogi keretrendszer a Parlament fekteti le, valamint felvázolja az állami, az önszolgáltató és a magán intézmények lehetőségeit, amelyen belül a szociális munkások tevékenykednek. A szociális munkások szerepe változhat a lakóterületi, a napi gondozási, az otthoni és a terepmunkában, de valamennyiüknek rendelkeznie kell a tudás, a jártasságok és értékek mindenki számára közös alapjával.

II. A MINŐSÍTÉSI PONTON ÁLLÓ SZOCIÁLIS MUNKÁSOK MINIMUMKÖVETEL-
MÉNYEINEK LEÍRÁSA

A minősítő diplomához vezető nevelés és képzés elsődleges célja az, hogy alapot adjon a számonkérhető szakmai gyakorlathoz /ld. 4./.

A szilárd alapok megszerzésének biztosítékául a szociális munkás szakképesítésre jelölteknek rendelkezniük kell

- releváns alaptudással és a különböző egymással versengő elméletek és kutatási eredmények mérlegelésének képességével /ld. 1./;
- a szociális munka leglényegesebb jártasságaival /skilljeivel/, amelyek a legkülönbözőbb helyzetekben alkalmazhatók /ld. 2./ és egy speciális területre érvényes továbbfejlesztésükkel /ld. 5./;
- a szakmai értékek elsajátított rendszerével /ld. 3./.

1. RELEVÁNS ALAPTUDÁS

1.1 Az új szociális munkás képzést megszerzőknek bizonyítani kell tudásukat az alábbiakról:

- a szociális munka módszere és folyamatai /1.2/;
- releváns társadalom- és viselkedéstudományok /1.3/;
as emberi és társadalmi fejlődés és viselkedés /1.3.1/,
szociális és közösségi tanulmányok /1.3.2/;
- szociál- és gazdaságpolitika /1.4/;
- szakmai, etikai és erkölcsi kérdések /1.5/;
- egészség, fogyatékoság és társadalmi feltételek /1.6/;
- szervezeti struktúrák és folyamatok /1.7/;
- jog /1.8/.

1.2 A szociális munka módszerei és folyamatai

lényegi jártasságok /core skillek/; a szociális munka folyamatai; egyénnel való foglalkozás beleértve a gyerekeket, családokat, csoportokat és közösségeket; különböző fajú és etnikumu csoportokba tartozó emberekkel való foglalkozás; szakmaközi interdiszciplináris munka; a szociális munkára vonatkozó kutatások értékelése; a szociális munka gyakorlata, amely az alábbiakban leírt alaptudásra épül.

1.3 Releváns szociális és viselkedéstudományok

1.3.1 Az emberi szociális fejlődés és viselkedés

gyermeknevelés és fejlődési mérföldkövek; gyermeki veszélyeztetettség; családi minták; kulturális minták; felnőttkor; szexualitás; öregedés; fogyatékoság; személyiség; csoportok és közösségek.

1.3.2 Szociális és közösségi stúdiumok

társadalom, társadalmi struktúra, társadalmi osztály; munkanélküliség, depriváció, szegénység; faj, nem; belső városiasság;^a mezőgazdasági depriváció; deviancia, bűnözés, kínzás és erőszak.

1.4 Szociál- és gazdaságpolitika

társadalmi jólét; jóléti jogok; esélyegyenlőség; faji kapcsolatok; büntetőjogi rendszer; bűnözés és a bűnelkövetők kezelése; az érvényes központi és helyi kormányzatok strukturája és politikája.

1.5 Szakmai, etikai és erkölcsi kérdések

szakmai etikai kódexek és dilemmák; konfliktusok a szervezeti és szakmai értékek között; az intézményi hátrányosság és diszkrimináció folyamatainak megértése; előítélet és címkézés.

1.6 Egészség, fogyatékoság és társadalmi feltételek

a demográfiai trendek hatásai; fogyatékoság és hátrányos helyzet; mentális egészség; betegség és halál; kábítószer, alkohol és állandó visszaesés; AIDS; prevenció és rehabilitálás.

1.7 Szervezeti struktúra és folyamatok

szervezeti és intézményi elmélet és strukturák; a törvény által szabályozott keretek és gondoskodás; állami, önszerveződő és magán szolgáltatások; munka önkéntesekkel; közvetett munka a kliensekkel; a szociális munkások kötelességei és felelőssége a helyi politikában; számítógép és információs technológia; adatvédelem és az információkhoz való hozzáférés.

1.8 Jog

a szociális munka jogi keretei; a szociális munkások törvényileg szabályozott kötelességei; főbb jogi követelmények valamint érvényes iránymutató körlevelek és feljegyzések; a gyermekvédelem kérdései, törvényes jogok és egyéni szabadság.

2. A SZOCIÁLIS MUNKA GYAKORLATA

2.1 Az új szakképesítés megszerzésére váró szociális munkásnak tanubizonyosságot kell tennie arról, hogy a szociális munka valamennyi lényeges folyamatában kapcsolatot tud létesíteni egyénekekkel, családokkal, csoportokkal és közösségekkel, azaz képes

- szükségletek, erők, helyzetek és kockázatok felmérésére /2.2.1/;
- megfelelő tevékenységek tervezésére /2.2.2/;
- a tevékenység végrehajtására /2.2.3/;
- a célok és az eredmény hatékonyságának értékelésére /2.2.4/.

Mindezen folyamatokhoz szükséges

- a saját személyiség használata /2.3.1/;
- interperszonális jártasságok /skillek/ elsajátítása /2.3.2/;
- adatrögzítő jártasságok /skillek/ elsajátítása /2.3.3/;
- döntéshozási jártasságok /skillek/ megszerzése /2.3.4/;
- az erőforrások kibontakoztatásában való jártasság megszerzése /2.3.5/.

2.2 Lényegi folyamatok a szociális munka gyakorlatában

A szociális munkásoknak kompetenciát kell mutatniuk a szociális munka gyakorlatának valamennyi lényegi folyamatában:

2.2.1 Az igények, erők, helyzetek, kockázatok megállapítása

A gyermekek és felnőttek szükségleteinek megállapítása /figyelembe véve az életkort, nemet, osztályt, fogyatékosságot, fajt, kultúrát és hitet/ eltérő helyzetekben vagy környezetben:

- a tények gondos ellenőrzése a kliensek történetei és észlelései, valamint egyéb források alapján;
- a lényegi adatok felsorakoztatása és kiválogatása rendszerezett feltáró módszerek alkalmazásával és a kutatási eredmények felhasználásával;
- a közösségi erőforrásokról, a szociális hálózatokról és segítő rendszerekről szóló információk összegyűjtése és értékelése;
- a társadalmon belüli többdimenziós természetű szükségletek hatásának megértése;
- a klienseket és másokat veszélyeztető tényezők felismerése, a szociális munkások törvényes kereteken belüli felelőssége.

2.2.2 A megfelelő tevékenység megtervezése

- a gondozási, szupervíziós, rehabilitáló és kontrol programok megfelelő megtervezése és elősegítése;

- ilyen típusú munkák tervezése egyénekkal, családokkal, csoportokkal és közösségekkel valamint létező informális és hivatalos kapcsolathálóikkal, beleértve a kollégákkal és/vagy más szakértőkkel való szükség szerinti együttműködést;
- célok kitűzése, szerződéskötések a források, kényszerek legális jogi és felelősségi szintjeinek megfelelően;
- hatékony és bizalmas tevékenységvégzés esetmegbeszéléseken, hatósági tárgyalásokon és/vagy meghallgatásokon, rendőrségi értekezleteken és szakmaközi értekezleteken.

2.2.3 A tevékenység végrehajtása

Az új szakképesítést szerző szociális munkásoknak tanubizonytságot kell tenniük arról, hogy a szociális munka gyakorlata mindhárom fő területén rendelkeznek tudással, jártasságokkal /skillekkel/ és elsajátított értékekkel:

- az egyénekkal és családokkal való munkában, beleértve a tanácsadás jártasságait;
- a csoportokkal való munkában, beleértve a csoportgondozást;
- a közösségekkel való munkában, beleértve a közösségi szociális munkát.

2.2.4 A célok és az eredmény értékelése

- a kliensekkel és kollégákkal megállapított célok megközelítésének értékelése;
- szükség esetén a tevékenységi terv módosítása;
- a munka folyamatának és eredményének visszacsatolása.

2.3 A szociális munka lényegi jártasságai /core skillek/

A szociális munka végzéséhez az alábbi lényegi jártasságok igényeltetnek:

2.3.1 A saját személyiség alkalmazása

- önismeret;
- a saját tapasztalatok elemzése és értékelése, mint a tanulás eszköze;
- megfelelő munkakapcsolat fenntartása;
- megfelelő válaszadás a fő érzésekre, depresszióra és bánatra stb., azok saját személyre gyakorolt hatásának megértése;
- hatékony válaszadás az agresszióra, ellenségeskedésre és dühre, ebben teljes mértékben figyelembe véve a saját és mások kockázatait.

2.3.2 Interperszonális jártasságok /skillek/

Különböző helyzetekben és különböző egyénekkal, családokkal és csoportokkal:

- a viselkedés, érzések és attitűdök megfigyelése és értelmezése;
- kérdésfeltevés, hallgatás, együttérzés /empatizálás/, válaszadás a nem szavakkal kifejezett kommunikációra, speciális kommunikációs technikák használata vagy felkutatása, beleértve
 - ha szükséges - közvetítők igénybevételét is;
- írott kommunikáció kezdeményezése és megválaszolása;
- interjúvázlatok szerkesztése és lekérdezése;
- segítő közreműködés a fizikai gondozó ellátásban.

2.3.4 Adatrögzítési jártasságok /skillek/

- az intézmények követelményeinek megfelelő pontos, tömör és rendszerezett adatrögzítés;
- kliensekkel való adatfelvételben való részvétel;
- speciális célú beszámolók készítése bíróságok számára, meghallgatásokra, esetmegbeszélésekre.

2.3.5 Döntéshozási jártasságok /skillek/

- megfelelő és tájékozott döntéshozás kliensekkel, családokkal, csoportokkal, közösségekkel együttműködve vagy a kliensek,

családok, csoportok, közösségek érdekében;

- különbségtétel az azonnali beavatkozást igénylő, a rutin- és a felettes stáb tudomására hozandó döntések között;
- a felelősségrevonhatóság megértése és a szervezetek döntéshozó folyamatain belül maradó munkavégzés;
- elemzés és magyarázat, vagy a feszültségek mérséklése, ha konfliktusok támadnak a szakmai megítélés és az intézményi politika között.

2.3.5 Az erőforrások kibontakoztatásának jártassága

- a szociális munkás saját erőforrásainak aktivizálása;
- a kliensek erőforrásainak felbecsülése, hatékony aktivizálása, valamint a közösség, a család, a szociális hálózat és egyéb támogató rendszerek forrásainak kiaknázása;
- a szociális intézményhálózattól független egyéni kliensek, csoportok és közösségek érdekében végzett tevékenykedés;
- a fizikai környezet és a fizikai tevékenység hatékony alkalmazása, pl. a lakóhelyi és a napközbeni gondozásban;
- az adminisztratív rendszerek használata, úgymint számítógépes adatfelvétel és információs adatbank, az információs technikában rejlő lehetőségek megértése.

3. SZAKMAI ÉRTÉKEK

3.1 A gyakorlatban szükséges színvonal eléréséhez a szakképesítés megszerzését célul tűző szociális munkásoknak bizonyoságot kell tenniük arról, hogy képesek

- egyének, családok, csoportok és közösségek jogait és méltóságát megvédeni, valamint elősegíteni jogaik és felelősségük érvényesítését;
- gyakorlatban bizonyítani elkötelezettségüket a szakma értékeihez;
- azonosítani és ellene hatni a strukturális hátrányoknak, diszkriminációnak vagy előítéletnek kor, nemi preferenciák, osztály, rokkantság, szegénység, kultúra vagy a hit területén;
- hatékonyan és céltudatosan tevékenykedni akkor is, amikor konfliktusok vannak a szociális munkás és a kliens, vagy az intézmény, vagy a szakma között.

4. FELELŐSSÉGTELJES SZAKMAI GYAKORLAT

4.1 A felelős szakmai gyakorlat alapjait az alaptudás, a lényeges eljárások és alapvető jártasságok, valamint a szociális munka értékeinek rendszere készíti elő. A szakképesítésre aspiráló szociális munkásoknak bizonyítaniuk kell, hogy képesek

- a szociális munka főbb célkitűzéseit a gyakorlatban alkalmazni /4.2/;
- a kliensekkel való munkában alkalmazni a jogi követelményeket, elismerni a kliensek jogait /4.3/;
- hatékonyan tevékenykedni a szociális intézményhálózaton belül, valamint együttműködni más szolgáltatásokkal és szakmákkal /4.4/;
- megérteni a strukturális hátrányok és diszkrimináció lényegét, valamint szembeszállni azokkal /4.5/;
- megérteni a faji előítéletek lényegét és válaszként etnikai értelemben érzékeny úton tudnak tevékenykedni /4.6/;
- pozitív, gondoskodó, kreatív megközelítést alkalmazni és továbbfejleszteni /4.7/.

4.2 A szociális munka fő célkitűzéseinek gyakorlati alkalmazása

- a jogok és a jólét elősegítése; a kliensek és mások kockázatoktól való védelme; a kliensekkel való lehetőség szerinti partneri együttműködés; összeomlásuk megelőzése; gondoskodás,

kontroll és ahol lehetséges, rehabilitáció nyújtása; a szociális képzés elősegítése.

4.3 A jogi előírások alkalmazása a kliensekkel való munkában valamint a kliens jogainak elismerése

- azon
- a releváns törvényes kereteken belüli munkavégzés, amelyek meghatározzák a szociális munkások felelősségét /az Egyesült Királyság különböző részein való szabályozásoknak megfelelően/;
- jogi előírások, törvények és körlevelek alkalmazása, amelyek közvetlenül érintik a szociális munka gyakorlatot a sebezhető vagy veszélyes kliensekkel;
- a kliensek tájékoztatása alapvető jogaikról a szociális biztonság, anyagi biztonság, valamint az egészségügyi, lakás, jogi és oktatási szolgáltatások ellátását illetően.

4.4 A szociális intézményhálózat politikáján és strukturáján belüli hatékony munkavégzés, együttműködés más szolgáltatásokkal és szakmákkal

- a munkateher elviselésének képessége akár mint egyén, akár mint a gondozói csoport tagja;
- a szakmai autonómia határainak, az együttműködve dolgozó szociális munkások explicit és implicit erőinek elemzése és értékelése különböző közegekben az állami, az önszolgáltató és a magán szociális intézményhálózaton belül;

- annak az útnak a megértése, ahogyan a politika fejlődik és működteti az állami, és önszervező intézményeket, beleértve a választmányok szerepét is;
- team-tagként tevékenykedés intézményen belüli és más szakemberekkel;
- annak a megítélése, hogy szükséges résztvenni a szociális munka politikájának és gyakorlatának fejlesztésében.

4.5 A strukturális hátrányok és diszkrimináció lényegének megértése, az ezekkel való szembeszállás

- az életkor, nem, szexuális preferencia, osztály, fogyatékos-ság, kultúra és hit területén jelentkező diszkrimináció hatásának megértése és ellenlépések kezdeményezése;
- tudatosság felmutatása a szegénység és munkanélküliség hatásaiban;

4.6 A faji előítéletek lényegének megértése, küzdelem ellene, etnikailag érzékeny munkavégzés

- érzékenység mind az egyéni, mind az intézményi faji előítéletekre, mindkettő elleni küzdelem a faji előítéletekkel szembeálló gyakorlat útján;
- azon kulturális átmenetek tényezőinek ismerete, amelyek befolyásolják a kliensek szükségleteit valamint a szociális munka gyakorlatát annak az érdekében, hogy etnikailag érzékeny szolgáltatást nyújtson.

4.7 Pozitív, gondoskodó, kreatív megközelítés kifejlesztése és alkalmazása

- annak a felismerése, hogy a szociális munkás legfontosabb forrása az, amikor önmagát használja föl;
- annak az értékelése, hogy az eredményes szociális munka gyakorlata pozitív, gondolkodó, a probléma megoldásából kiinduló és a kliens iránt érdeklődő, elfogadó megközelítést igényel;
- szakmai szupervízió alkalmazása az ismeretek, jártasságok /skill-ek/ és gyakorlat fejlesztésére;
- saját tapasztalataik és tanulási stílusuk elemzése annak az érdekében, hogy ismereteiket és jártasságaikat tudatosan tudják adaptálni, fejleszteni és transzferálni a változó követelményeknek és új tanulási szükségleteknek megfelelően;
- annak megértése, hogy szakmai fejlődésüket folytatni kell saját gyakorlatuk, olvasmányaik, kutatásaik és tanulmányaik elemzése útján.

5.AA SPECIALIZÁCIÓ TERÜLETE

5.1 A tudás, jártasságok /skillek/ és értékek alapjainak bizonyításán túl minden hallgatóval szemben követelmény, hogy mélyebben foglalkozzék egy speciális területtel, amely alapulhat sajátos klienscsoporttal való tevékenykedésre, különleges összefüggésben vagy környezetben végzett gyakorlatra speciális szociális

munka módszerének alkalmazására. A specializáció megszerzése részét képezi a szociális munkás diplomának, a specializáció minden típusának saját kompetenciát körülíró követelményei vannak.

5.2.1 Néhány példa a specializációra:

a klienscsoportokra alapuló specializáció lehet a gyermekekkel, a jogsértőkkel vagy az érzékszervi fogyatékosokkal való munka; a környezetre vagy összefüggésekre alapuló specializáció lehet a lakóterületi munka, a patch-based social work /foltra alapuló?/, kórházi, egészségügyi gondozásban végzett munka; a módszeren alapuló specializáció lehet a community work, a csoportmunka és a tanácsadás. Azoknak a hallgatóknak, akik az Oktatási Jóléti vagy a Feltételes Szabaddlábra-helyezési Szolgáltatásokban kívánnak dolgozni, ebben az időszakban a fenti területeken speciális kompetenciákat szükséges kifejleszteniük, valamint alaptanulmányukat kapcsolatba kell hozniuk azokkal a közegekkel, ahol a szakképesítés megszerzése után dolgozni fognak.

5.2.2 A szociális munkára szakképesítő diploma mellé a hallgatók a munkáltatók számára szóló igazolást kapnak. Ez tanúsítja a diák specializációs területeinek részleteit

- kliens csoport(ok):
- kapcsolatrendszer vagy közeg(ek):
- módszer(ek):
- intézménytípus(ok):